

FELHÍVÁS

Az ELTE BTK Művelődéstörténeti Tanszéke és az
ELTE TTK Társadalom- és Gazdaságföldrajzi Tanszéke
hetedik alkalommal hirdeti meg a Dimenziók konferenciára.

Dimenziók VII

A múlt (vissz)hangjai

A HANG központi szerepet tölt be az életünkben, sok mindent elárul rólunk. Nemünket, életkorunkat, személyiségünket. Hangunkkal meghatározhatjuk magunkat, céljainkat közvetíthetjük, közösségi érdekeket képviselhetünk. Hangunk révén azonosíthatóak vagyunk és mások is meghatározhatnak minket. Ezzel tudósként is szembesülnünk kell, mióta Jacques Derrida a beszédközpontúságunkra (fonocentrizmusunkra) hívta fel a figyelmet. Hiszen folyamatosan BESZÉLÜNK egy egyetemesnek gondolt NYELVEN, a tudományén, és szeretnénk, ha MEGHALLANÁNAK. Lehetőleg minél többen és ne csak a jelenben, hiszen az örökkévalóságnak szánjuk megörökített gondolatainkat.

A BESZÉD olyan, alapvetőnek tekintett kapcsolat az emberek között, aminek nem csak a lélegzet, a beszédhang, az énekhang, a nyelv, de a hallás is fundamentuma. Mindezek persze eszközök számunkra a JELEK csodás körtancában, aminek szépségéhez a JELRENDSZER adja a szabályszerű formákat. HANGJELÖLŐ írásunkban magát a hangot kíséreljük meg jellé alakítani, ezáltal biztosítani számára az "öröklétet", a pillanattól való elválasztást, az ismételhetőség lehetőségét. Derrida a BESZÉLŐHÖZ való sajátos kötődésünkkel, logocentriskusságunkkal is szembesít. A hangokon alapuló kapcsolatban kiemelkedően fontosnak tekintjük annak FORRÁSÁT, tetten akarjuk érni annak jelenlétét a jelrendszereken alapuló beszédben. Pedig figyelmünket érdemes a hang forrásától a BEFOGADÓK felé is fordítani. Hiszen a hangokat használó által közvetített jelenségek JELENTÉSTARTALMA a befogadók révén válik élővé, de a jelentést egyben meg is sokszorozzák - VISSZHANGOT formálnak.

A történelmi narratívákban minden esetben találkozunk az események, a szereplők hangjával. Nem tudunk elképzelni olyat, ami hangtalan, néma lenne. Leegyszerűsítve: a hang retorikai eszköz. A képzeletünkre és az érzelmeinkre hat. Feloldja a múlt és a jelen közötti mérhetetlen távolságot. Általa kevésbé érezzük idegennek azt a világot, a múltat, amit csak közvetve, források által ismerhetünk meg. Szövegeink tele vannak hangok lenyomatával: ágyúdörgés, tömeg morajlása, tenger zúgása, elhaló és erőteljes hangok; vagy éppen a hang hiánya, a némaság jelez valamit a távoli múlt embereinek életéből. A hang azonban nemcsak a maga

konkrétságában része a történeti narratívának, hanem átvitt és szimbolikus értelemben is. Ezt nevezhetjük a “múlt” vagy a “történelem hangjának”. Hangokkal írhatjuk le a társadalom éppen aktuális vagy vizsgált állapotát (zúgolódik a tömeg), hanggal, hangokkal fejezzük ki az egyes társadalmi csoportok vagy éppen egyének viszonyát a környezetükkel.

„Kiáltó szó vagyok a pusztában” (Jn 1 23) - a múlt hangjai ugyanakkor a visszhangok által is sokszorozódnak. Milyen társadalmi, gazdasági, kulturális, mentalitásbeli közegben szólalnak meg a múlt visszhangjai? Nem arról kell szólnunk sokszor, hogy ezek folyamatosan kommunikálnának velünk, csak olyan közeget teremtünk (mi történészek-kultúraformálók-tudósok), amiben a saját hangjainknak kedveseket és/vagy fontosakat szelektáljuk? És a zaj más elemeiből múzeumoknak kincse, pusztában kiáltó szavak vagy bűvópatakok lesznek?! Érdeemes/lehetséges eltemetni, feledni, dalolni vagy meg nem nevezni a múlt (vissz)hangjait?

Hogyan szólal meg saját tudományterületünk – legyen az a történelem, a földrajz, a néprajz, vagy a bölcsészet- és társadalomtudományok más képviselője? Milyen a hangja, milyen nyelvet használ? Figyel-e más hangokra és főként, érzékeli-e a befogadók változásait? Hogyan viszonyul diszciplínánk a hangokhoz és a visszhangokhoz? A Dimenziók konferencia soron következő, immáron hetedik alakalmán merüljünk el a HANGOK VILÁGÁBA. Célkitűzéseinknek megfelelően lehetőséget szeretnénk adni arra, hogy a különböző tudományterületek együtt beszélgessenek a tudomány hangjairól és általában a hangok szerepéről életünkben. Fiatal és tapasztaltabb kutatók jelentkezését egyaránt várjuk, akik bemutatthatják témánkhoz kapcsolható eredményeiket.

A konferencia időpontja: 2023. május 18-19.

Helyszín: ELTE BTK, Múzeum körút 6-8.

Ajánlott tematikai egységek:

Hang, hangzás, hangzásvilágok – az akusztikus környezet

Elbeszélt történelem – hangok a múltból

Beszéd – a hegemón eszköze

Narratívák és diskurzusok – a megörökített hangok és jelentések

A társadalom visszhangjai – a pletykától a közhangulatig

Az alárendelt megszólaltatása – a női hang térben és időben

Elhallgatás, torzítás, cenzúra – zajok a háttérben

Történelem a földrajzban, földrajz a történelemben – a tudományterületek visszhangjai egymásban

Irodalomjegyzék:

Ankersmith, F. R. (2000): Nyelv és történelmi tapasztalat. In: Thomka B. (szerk.) 2000 Narratívák 4. A történelem poétikája. Kijárat, Bp. pp. 169–184.

Boka L. – Földesi F. – Mikusi B. (szerk.) (2012): Az identitás forrásai – Hangok, szövegek, gyűjtemények. Gondolat, Bp.

Carrard, P. (2000): Az Új História poétikája. A figuratív nyelv visszatérése. In: Thomka B. (szerk.) 2000 Narratívák 4. A történelem poétikája. Kijárat, Bp. pp. 81–94.

Derrida, J. (1967/2014): Grammatológia. Typotex, Bp.

Foucault, M. (2000/1966): A szavak és a dolgok. A társadalomtudományok archeológiája. Osiris, Bp.

Gyáni G. (2000): Emlékezés, emlékezet és a történelem elbeszélése. Napvilág, Bp.

Gyáni G. (2007): Relatív történelem. Typotex, Bp.

Kang, J. - Schulte-Fortkamp, B. (2016): Soundscape and the Built Environment. Boca Raton, CRC Press.

Le Goff, J. (1976): A mentalitástörténet problémái. Világosság 17 pp. 683–689.

Ricoeur, P. (2000): Történelem és retorika. In: Thomka B. (szerk.) 2000 Narratívák 4. A történelem poétikája. Kijárat, Bp. pp. 11–25.

Schafer, R. M. (1977/1994). The Soundscape: Our Sonic Environment and the Tuning of the World. Destiny Books, Rochester, Vermont.

Sipos B. – Krász L. (szerk.)(2019): A női kommunikáció kultúrtörténete. Tanulmányok. Napvilág, Budapest.

Spivak, G. C. (1996): Szóra bírható-e az alárendelt? In: HELIKON – Irodalomtudományi Szemle 42 (4) pp. 450–483.

Szomory Gy. (2017): Kis magyar zenetörténet. Holnap, Bp.

Ungváry K. (2013): Búvópatakok - A jobboldal és az állambiztonság 1945-1989. JAFFA, Bp.

White, H. (1997): A történelem terhe. Budapest: Osiris–Gond.

Részvételi szándékukat kérjük, legkésőbb **2023. január 20-ig** jelezzék
az absztraktok megküldésével,
a **dimenziok.konferencia@gmail.com** e-mail címen.
Az absztraktokat 1000-2000 karakter terjedelemben várjuk.